

Det underbara Grekland

N. Valmin

March 3-4, 2020

En av dessa böcker som jag minns från mina föräldrars bibliotek. En häftad bok med många foton¹ utgiven av bokförlaget Natur och Kultur strax innan kriget. Författaren Natan Valmin har jag aldrig hört talas om, och namnet förefaller inte svenskt, men en Googlesökning avslöjar att han var en helsvensk disputerad lektor med ett stort antal populärvetenskapliga böcker på sitt samvete, och professionellt verksam såsom arkeolog just i Grekland, arkeologernas paradiset. Boken ingår i en serie av rikt illustrerade böcker med titlar som *Det fängslande Polen*, *Det säregna Japan*, samt *Det underbara Holland*. Hur kom den i mina föräldrars besittning? På försättsbladet har någon skrivit med sirlig bläckskrift 'Wilma Norgren, Premium 1940 för flit och goda framsteg'. Det är således min mamma som belönas efter första året i realskolan i Nordmaling.

Boken har sin charm, drygt åttio år gammal. Det Grekland det frammanar är exotiskt, vilket ofta betyder betryggande fattigt och primitivt, något som förmår väcka vår nostalgiska sympati. Ack om världen fortfarande vore så! De första sidorna med text förstärker intrycket med sin genomgång av geografi, naturmärkvärdigheter etc. Sedan blir den genast tradigare när man kommer in på utbildning och konst ty det hela får en ganska torr och officiell prägel och upplevs som daterat. Avsnitten om politik och militärväsende är genast intressantare, armén var redan då överdimensionerad. Monarkin hade nyligen återinförts och Metaxas var sedan några år vid makten och författaren skrader inte orden. Albanien är införlivat med Italien, vilket noteras med ett underförstått beklagande. När det gäller ekonomin noterar författaren att landet är kollektivt fattigt men individuellt mycket rikt, och ger några exempel på grekiska mångmiljonärer av internationellt snitt, men någon Onassis hittar jag inte i listan. Bokens behållning är bildmaterialet i vilket ett primitivt men romantiskt Grekland träder fram. Bilderna är svartvita dels tillhandahållna av den grekiska turistbyrån, dels tagna av författaren själv. Allt andas omfattande mörkrumsarbete. Vad finner man? Åsnor och t.o.m. enstaka kameler träder fram på vägarna. Ungdomar dansande i folkdräkter av balkanskt snitt, kloster balanserade på högplatåer (Meteora-klostret) med lodrätta klippväggar, smala grusvägar kantade av pinjer. Skäggiga bedjande tiggare (men inte lika utbredda som i södra Italien tillägger författaren), herdor med fårhjordar, farmor med sländan oförändrad sedan antiken, liksom brunnar där vattnet dras upp av tålmodigt trampande åsnor, zigenare med en tam björnunge från de arkadiska bergen, marknadstorg i små städer, byzantinska kyrkor, vitskäggiga präster med käppar och höga hattar med åsnor i band, klosterön Athos där endast män har tillträde och munkarna tvingas ägna sig åt kvinnliga sysslor. Vidare väderkvarnar på Mykonos, staden Fira belägen på en brant sluttning på ön Santorin. Parthenon, som flög i luften under en belägring av staden i slutet av 1600-talet, antika amfibiateatrar i det fria, Lejonporten i Mykenes, pelare i Korint, Poseidons tempel-

¹ I själva verket annonseras 124 bilder på framsidan

ruiner, uråldriga byggnader från kung Minos tid belägna på Kreta, små idylliska byar där malarian härjar, stenig odlingsmark med åsna, druvor som skördas och olivträd. Och så vidare.

Till vem riktar sig boken? Till den välbeställda potentiella turisten som varmt rekommenderas att söka sig till landet. På den tiden for man antingen med båt (ett äventyr i sig) eller med tåg, men flyget är redan ett alternativ, men givetvis oerhört dyrt (några priser nämns inte i finare sällskap) och givetvis förknippat med hög status. Till Grekland far man inte för att bada, eller åtminstone inte huvudsakligen, utan för att insupa på plats den antika kulturen, eller snarare dess lämningar. Några rutter rekommenderas liksom att hyra bil med chaufför, som man numera fortfarande gör i Indien. Att resa till Grekland på 30-talet påminner nog en hel del om att besöka Indien sjuttio år senare.

March 5, 2020 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se